

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 36

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Tarrastad

Emne: Helsing.

Bygdelag:

Oppskr. av: Knut Stange, Tarrastad

Gard: Stange.

(adresse): Nordbråpaa Karmøy

G.nr. 4. Br.nr. 1.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det manglege er, at folk sejer ja og nei, men har ein det ansant, naka i munnen, eller ein ikkje eit andre skal høyra, saa nikkar ein med hovudet for ja og rister paa det for nei.
2. Saa eg var liten - fødd 1883 - var det vanlegt aa helaa paa alle ein matte paa vegur, boode kjinde og ukjinde. Og eg minnest aldre folk fortalde, at det var der same til og med helaa i handi paa framande dei matte. Kaa helaa ein hove paa kjinsfolk.
3. Dei yngste helste pprest, men det gjekk helst etter raug. Ein helste alltid pprest paa prest, klakkar og leussmann. Marmor maa - fødd 1826 - fortalde, at ein gang grannen ha stod og spode i askerur ved salmenurvegur, kaa prestur og skulde framam. Ola spode og godde ikkje prestur. Saa sa prestur: "Eit der ikkje helaa paa ang i dag Ola?" Ola ritta seg opp og kvilde paa spode og sa: "Har helaa saa kjene og svarer saa staa".
4. Det var godag, gomaaro elle gokuld. Marmor ~~sa~~ sa at det var vanlegt med signe matte, men eg kaa ikkje minnest sa ha høyrte det.
5. Kaa det var embletsmenn, starbänder og min oyde folk tak handem aa seg hattur, guttborn tak og huva aa seg og bukka, knimar og smaa gjinstor neia.
6. Det tydde ringur ting, Karlis ein heldt huva eller hattur.

- 7. Det var same maate sa halsa poa.
- 8. Gramman handhalsa heru, naar dii var gjester, og daa handhalsa dii alle. Paa same maate var det og med slektingar saur var aple poa nitjing.
- 9. Var det slekt eller gode venner, saur var skjeldsgutte i huset, og dii kom nvesta, vart det boode handhelsing og handklapp paa boar sidar. Det var far sa visa si gleden over maatl.
- 10. Eg har aldri sett nakaan ta hatten av, naar kykkjeklakkene ringde. Men eg minnar sa har haegt, det var skikk for omlag 100 aar sidan. Men eg minnest godt, at naar me stod ute paa jardi med eit eller anna arbeid og haegde kykkjeklakkene, saa stansa me arbeidet ein augneblikk og alle lydde.
- 11. Naar ein maatl tikford, stansa ein, tok ~~ta~~ hatten av og stod med haegde hauev til fylgjite var fare framme. Var det brudlaupsfylgje stod ein og med hatten av, men smilte og nikka til venne og kjinde.
- 12. Dette har eg aldri haegt naka om.
- 13. Det vanlige var fyre, at arbeidstidi tok til kl. 6 om morgonen, og daa rekna ein ned, at maaran varte til aarit kl. 8.30, og kveld tok til kl. 18. Midday vart millom kl. 11 og 12. Etter kl. 18 var ein godkveld og godnatt.
- 14. Eg kann ikkje seija, om ser naka usamleigt i sa seija maanen midt paa dagur, men me alde likar ikkje dette framande. Det var hvor dii sam vilde stikka seg fram, saur tok til med det.
- 15. Det ^{var} svart saur saurt opppe der er "Har der ikkje vore i sang i natt". Er der rangnerede ost.
- 16. Det er naa varte adment. Inguer legg sturre merke til det. Det er dii unge og helst gjestur, saur brukar det.
- 17. Mormar fortalde, at daa ha var barer halsa palk poa kvarander med Guds preb. Eg har aldri haegt det. Na brukar ein "Sigre" eller "til lukka" eller saur dit passav. Mormar fortalde, at det var serme, saur alltid passa.

1805

þou sa þou framandi í matmáli, og þou höfðu þú
 þessu reglu: „Gud sigur þig, gjör þu mig með er
 det er god mis.“

18. Sigur fangstur, sigur dráset, sigur matit, sigur stunda
 sigur fylgjt. Þit vaukge svar var: Takka og velkamen til
 etter sam dit hviðr.

19. Naar gjertur har sagt godag uti i tunut og sau þjinn
 inn i stova, og det ikkje er folk inni þurkar ein ikkje,
 naa sa halsa godag i stova og, mun det har vare skikke
 þjinn.

20. Naar ein vil tala med husbondun salina, kann det
 vera mange maatar sa þou fram þou. Ein har brug sa
 tjou þou huster, kyri, sanur, gardur, mun oftast skynar
 husbondun det, og maannur nut liden ut i beststova og
 þou gjinn ein draum.

21. Þou og var litin þurka ikkje grannum sa þikka
 þou þjinn einan naa. Þou framandi og allu utarum
 grannlagit þikka þou. Naa þikka allu þou.

22. Stig þou, þou inn, vessaþou þou inn. Þit sist er must
 vaukgt. Naann þou inn, halsa, tak av seg þattur og
 vait stouandi til einþouan þou þou sitja fram þou og
 gjörde ~~þou~~ þurka með ei vörsla av þou þit eller þou
 þou seti var. Var det langframandi eller ein vörsla
 þou, tak ei av þou þou og seti seti fram etter
 þou þou sa þou þou vel av setit.

23. Þou framandi skuldr stoua med þou til þou vait
 þou sitja seg. seti þou framandi seg þou þou vait
 þou þou sa þou seti, sa þou, at þou þou var þou
 i stova. Þou höfðu ikkje god þou þou.

24. Þou skuldr ta þou av, naa þou þou inn og vait,
 til þou vait þou seti seg.

25. Ein þou þou þou seti.

26. Var det þou, þou, þou, þou eller aude vörsla
 þou vait þou vait ut i beststova, og det þou
 þou ein draum.

27. Goddag og signu arkuiddit eller maten, det kann an
poa kva ein gjørde.
28. Saag den framandi ut til aa vera ein bra kar eller
kvenne turka ein av ein stal og sette fram.
29. Det var handhelsing poa alle, melkamen og ejaa aa
jaa eitja.
30. Farvel poa boae sidar og stundom hviit det: „Kann
snart att!“
31. ^aDen sam skulde ^{aisa}sa farvel og takk for alt one har havt
saman. Svaert var farvel, ha det godt og glaegur ikkje aa
skriva nakre ned.
32. Farvel og takk for meg. Gud velsigur dykk alle. Svar: Glaegur
oss ikkje, lukka fylgje deg, og glaegur ikkje, at one skal
mistaast ein gang du opp.
33. Det var ikkje skikk aa kyssa ein annan ved austid.
Eg har herre ein gang sett naka slikt. Det var doo ei
datter etter berudlarpet rüste fraa farsgardur. Ho
slengde seg kring halsen poa moari og kyste henne
graataunde. Men slikt var ikkje vanlegt.
34. Eg har aldri sett nakan kyssa ein annan, og eg drov
aldri høgt nakan partig aa det.
35. Eg har høgt barn gir ein „obli“, ein klem ash.
36. Eg har aldri høgt aa det.
37. Fikk ein ei gava, takka ein og kann kunde klappa
gjivarum poa andlilit.
38. Fikk det eg mit arm.
39. Si farman eller farfar ein klem til godnatt. Det er ikkje
det same same kyss.
40. Det hendi smaa barn og vaksene litka seg med det og
barn innillan. Byta nose eller bruka nose.
41. Det var helst faraldri sam gjørde det. Nare sliktningar
kunde og gjira det og sjalv sagt barn og jenta.
42. Det var liksom ein liik. Ein tok nasen til barnet
mellum piken og lommalpinger, knepte varlegt til og aa
sette liksom nasen til barnet poa ein eigen nose. Saa var

þarnt sin tur sa þau að nasu. Þeir kattu dít sa lyfta
 eller stela nase.

42. Dít brúkast millum faraldri^{þuæddu} og smábarn, mun og
 millum kjarastfalk. Dít er sa kjala med ein annan.
43. Dít brúkast millum faraldri, faraldri og smábarn og
 millum kjarastfalk.
44. Til brútlamp, til sarrnaalsdag, arhúidit. Þeir kundu gmsa
 med til lukka, signu og hulla og lukka.
45. Glædileg júl, glædileg kúgít, til lukka med dagur, gæta,
 lora med brúlaningi.
46. Ég minnst, þoa aldennar dýgðe - og var vel 3-4 vor -
 þag líkþglgjet samlast handhúlsast allu. Falk var tagallu,
 þvur kniska og gjetu med lígð þvurð. Me gjetu inn í
 stava, þu líkít þag - dít var íkkj lagt loak þoa þaista.
 Húndur var atknépti. Húll líkþglgjet gjetu þram til þista
 og eit ann gangur þa sí hand þoa líkít síns þvurð utans
 sa seja naka, þvurnorm gjet lítt. Dítte var sa ta velfara
 med þu dædi. Þar lítta meig app, þoa eg og þekke ta
 velfar med aldennar. Ég þann íkkj minnst, dít
 vart sagt naka í slíke þvur. Þange þar eit þann
 dít þramandi ardit, þandulera?
47. Þa dít var slutt í líkþerdi takka þvur þar seg. Skýld,
 þalkit til þu auðidur, takka allu þar þu þra þann
 var rist þu gravlagðe, og þvur húlyð, þann þvurð
 þvur med í gravþerdi, þekke eit þvurð med líkþerdi =
 þast med seg þvur.
48. Þann allt var þra seg gjet þoa þvurþvurð, þad ein ann
 þu þvurð líkþglgjet atþvur til gravþerdiþvurð. Ég
 vinn til 47.
49. Þeir gjetu dít aftart med eit sleng þoa þvurð og
 ritte app í þvurþvurðleg minna, líta lítt þoa akþvur.
50. Dít þann var og er þar dít munu endoa skíkt sa seja þu
 til allu. Ég minnst ein stor þvurð, þu faraldri var naka
 til þvur, þu sa allu þvur. Þu þvurð naka og smábarn
 til faraldri sínu. Dít var ein god skíkt sa seja þu til

aldre folk. Det var ikkje god oppseding utan.
 Til prest, klakkar og lensmann sa alle de.
 51. Det vanlige er sa seija der og der. Det kann koma
 ein av og til seija han eller ho. Til smaa born
 kann ein seija, naa man han - ha passa seg.

Dette er heller ikkje saa angkje, men eg kan skriv, det
 eg vilt

Vpdsagut
 Knut Stange.